

POUČNA KNJIŽNICA „MATICE HRVATSKE“
KNJIGA XXXIV.

STJEPAN RADIĆ:

∴ DANAŠNJA ∴
FINANCIJALNA
∴ ZNANOST. ∴

IZDALA

„MATICA HRVATSKA“.

TISAK DIONIČKE TISKARE U ZAGREBU
1908.

DANAŠNJA FINANCIJALNA ZNANOST.

NAPISAO

STJEPAN RADIĆ.

NAGRADJENO IZ ZAKLADE IVANA N. GROFA DRAŠKOVIĆA ZA GOD. 1906.

U ZAGREBU

IZDALA „MATICA HRVATSKA“

1908.

DIO PRVI.

Nauka o porezu i poreznim sistemima.

UVOD.

1. Pogled na francuzku književnost o porezu.

Od onoga časa, odkad je porez nastao, čuje se proti njemu mnogo više prigovora i diže se na nj mnogo više tužaba, nego što je o njem znanstvenih djela.

Istom u polovici 18. stoljeća pojavilo se nekoliko odličnih narodnih gospodara, poznatih pod imenom fiziokrata, koji se i u porez malo jače udubiše. No fiziokrati, stojeći na tom, da je zemlja, dotično ratarstvo, jedini pravi izvor narodne privrede, utvrdiše prema tomu dosljedno, ali inače posvema krivo, da je opravdan jedino onaj porez, koji se traži od vlasnika zemljišta, i to samo od čistoga dohodka obradjenoga tla.

Ovu pogrešku skupo je platila ustavotvorna skupština francuzke revolucije — l' Assemblée Constituante — koja je zbog ovoga krivoga mišljenja počela ukidati jednu daću za drugom, dok Revolucija nije napokon poplavila Francuzke t. zv. asignatima, koji onda prouzročiše strašan bankrot.

Uzalud se koncem 18. i početkom 19. stoljeća do temelja promienilo mišljenje o državi i narodu, nauka o porezu nije se ipak pravo razvila sve do druge polovine prošloga vieka. Tomu je poglavitim razlogom, što onda zemljište predstavljalo gotovo svu imovinu, jer industrija u današnjem svom obliku bijaše istom u zametku.

Ipak je već koncem 18. stoljeća umni Englez Adam Smith postavio za porez takve četiri oznake, koje se do danas smatraju za četiri aksioma financijalne znanosti.

God. 1860. izdao je Proudhon svoju *Teoriju o porezu*, a od god. 1874.—1872. započeo Pavao Leroy-Beaulieu svoja predavanja o financijalnoj znanosti na parižkoj političkoj školi,